

โมเดลการวัดองค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร
อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

A COMPONENT MEASUREMENT MODEL AFFECTING HOUSEHOLD ACCOUNTING
BEHAVIOR OF FARMERS. KUT CHAP DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

กฤตติกา แสนโชน¹

¹สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Krittikar Sanposh¹

¹Development Strategy Program, Udon Thani Rajabhat University

(Received: August 24, 2022; Revised: January 23, 2023; Accepted: January 27, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ตรวจสอบโมเดลการวัดองค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี กับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในเขตอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 240 ราย ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัย พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยองค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร มีจำนวน 4 องค์ประกอบ 14 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบแรก ทักษะคิด มี 4 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การใช้จ่ายอย่างรอบคอบ ไม่ฟุ่มเฟือย ความจำเป็นในการจัดทำบัญชีครัวเรือน และการวางแผนการเงินที่เหมาะสม องค์ประกอบที่สอง ความร่วมมือของสมาชิกในครอบครัว มี 4 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย การให้ความร่วมมือในการจัดทำบัญชีครัวเรือน การให้ความสำคัญของการจัดทำบัญชีครัวเรือน การแบ่งเวลาในการจดบันทึกข้อมูล และการปฏิบัติตามหลักการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ องค์ประกอบที่สาม ทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ มี 3 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน ความเข้าใจในหลักการจัดทำบัญชีครัวเรือน และทักษะความชำนาญในการจัดทำบัญชีครัวเรือน องค์ประกอบที่สี่ การรับรู้ประโยชน์ มี 3 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย การวางแผนทางการเงินของครอบครัว การรับรู้รายได้และรายจ่ายของครอบครัว และการเพิ่มรายได้สุทธิและเงินออมของครอบครัว

คำสำคัญ: โมเดลการวัด, เกษตรกร, บัญชีครัวเรือน

ABSTRACT

The purpose of this study was to examine a component measurement model affecting household accounting behavior of farmers in Kut Chap District, Udon Thani Province, with empirical data, The sample were farmers who lived in Kut Chap District, Udon Thani Province, 240 cases by stratified random sampling method. Data were collected from a questionnaire and analyzed by confirmatory component analysis. The results showed that the model was consistent with the empirical data. The factors

affecting household accounting behavior of farmers consisted of 4 components and 14 indicators, namely, attitude component, 4 indicators consisting of better living; spending prudently, and not extravagantly, the need for a household accounting, and proper financial planning; There are 4 indicators of family members' cooperation components; cooperation in preparing household accounts, giving importance to the preparation of household accounts, time division for taking notes and consistent compliance with household accounting principles. Components of skills, knowledge, and understanding. consisting of 3 indicators; knowledge on household accounting, understanding of household accounting principles and skills and expertise in preparing household accounts. There are 3 indicators of benefit perception components; family financial planning, recognition of family income and expenses, and increasing the family's net income and savings.

Keywords: Measurement Model, Farmers, Household Accounting

บทนำ

“ความยากจน” เป็นปัญหาระดับประเทศที่มีความสำคัญและเกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อย เป็นกลุ่มคนที่มีรายได้ไม่แน่นอน ผันผวนไปตามราคาผลผลิตทางการเกษตรและต้นทุนการผลิตสูงขึ้นตลอดเวลา จึงทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอจากรายจ่าย จนเกิดปัญหาหนี้สินล้นพ้นตัว ส่งผลให้เกิดความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิต และมีคุณภาพชีวิตต่ำกว่ามาตรฐานของสังคม ซึ่งส่งผลกระทบเชิงลบต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก โดยปัญหาของความยากจนที่เกิดจากภายในตัวบุคคลประการสำคัญ เกิดจากขาดการวางแผนทางการเงินที่ดี จนนำไปสู่การใช้ชีวิตที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้รายจ่ายเกินตัว การก่อหนี้เพื่อบริโภคสินค้าที่ไม่จำเป็น และไม่มีการออมเงินไว้ใช้จ่ายยามฉุกเฉินหรือยามเกษียณ เป็นต้น (ปาริชาติ มณีมัย, ชลันธร ศรีธรรมโชติ, ภัทรพล วรรณราช และ ระวีวรรณ สุขพิลาภ, 2561) ดังนั้น การวางแผนที่ดีคือการจัดทำบัญชีครัวเรือน

“บัญชีครัวเรือน” เป็นการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างง่าย ด้วยการจดบันทึกรายการต่าง ๆ ที่ใช้จ่ายในแต่ละวันของตนเองและครอบครัว ทำให้ทราบถึงแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินว่ามาจากแหล่งใดบ้าง เป็นจำนวนเงินเท่าใด สามารถใช้ในการวางแผนการเงินของตนเองและครอบครัวได้ เป็นการฝึกตนเองให้เป็นคนที่มีเหตุมีผล เป็นคนรู้จักพอประมาณ จึงเห็นได้ว่าการจัดทำบัญชีครัวเรือนคือวิถีแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (แสดงเดือน อยู่เกิด และชลิต ผลอินทร์หอม, 2563)

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า ปัจจัยภายในตัวบุคคลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดทำบัญชีครัวเรือน ได้แก่ ทักษะคิด (Attitude) เป็นความรู้สึกนึกคิดเชิงบวกของบุคคลที่มีต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน (สรียา วิจิตรเสถียร, 2557) การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทางปฏิบัติของสมาชิกในครอบครัวในการจัดทำบัญชีครัวเรือน (ผกามาศ มูลวันดี, 2559)

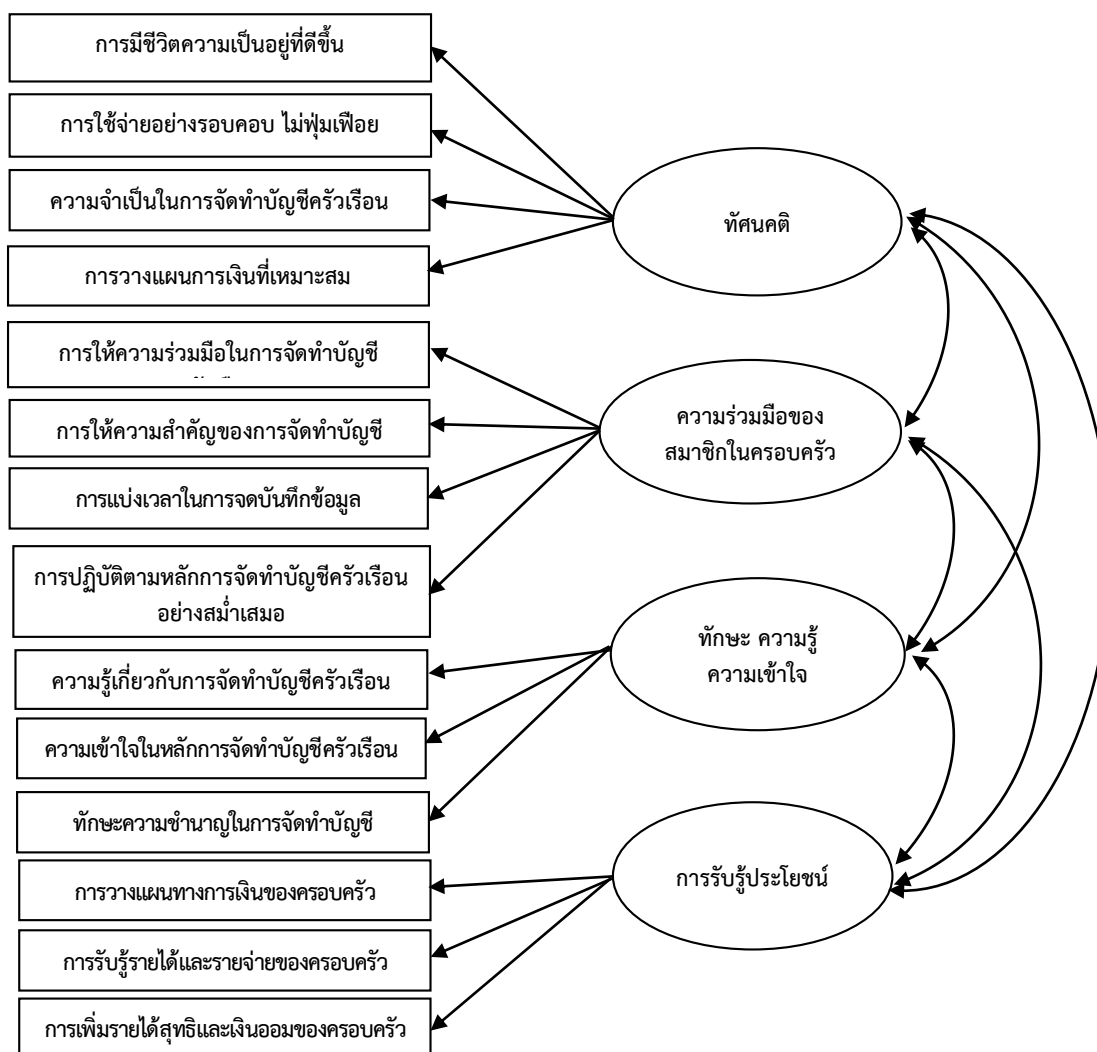
ทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ (Skills, Knowledge and Comprehension) เป็นความสามารถด้านการจัดบันทึกรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับรายรับ-รายจ่ายในชีวิตประจำวัน โดยอาศัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบัญชีมาประกอบการจัดทำบัญชีครัวเรือนได้อย่างเหมาะสม (ผกามาศ มูลวันดี, 2559; อารยา อิงไพบุลย์กิจ, 2559; Alias, Bakar, Sadique and Haron, 2016) การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness) เป็นการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดทำบัญชีครัวเรือน (ภัทรา เรืองสินธิ์บุญ, 2555)

ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มเกษตรกร จึงได้ทำการทดสอบทางทฤษฎี (theory testing) เพื่อตรวจสอบตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นพื้นที่วิจัยที่ครอบครัวส่วนใหญ่ดำรงชีวิตโดยไม่ให้ความสำคัญต่อการบริหารการเงินของครอบครัว ทำให้ในแต่ละเดือนไม่ทราบว่ามีรายได้และค่าใช้จ่ายอะไรบ้าง สิ่งใดจำเป็นและไม่จำเป็นในการใช้จ่าย ไม่มีการออมเงิน รายได้และค่าใช้จ่ายไม่สมดุลกัน มีภาระหนี้สิน ไม่สามารถวางแผนการเงินในอนาคตได้ (กฤตติกา แสนโภชน์, 2565) โดยประโยชน์จากการศึกษา สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานให้สำนักงานเกษตรอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งเป็นการเติมเต็มองค์ความรู้ด้านบัญชีครัวเรือนให้มีความสอดคล้องกับปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันแก่เกษตรกรทั่วไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อตรวจสอบโมเดลการวัดองค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี กับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเกษตรกรที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในเขตอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 9,903 ราย (สำนักงานเกษตรอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี, 2565) ผู้วิจัยมีการกำหนดขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้หลักการของ Hair et al. (2014) ที่เสนอว่า หากในโมเดลมีตัวแปรแฝงไม่เกิน 5 ตัวแปร และไม่มีลักษณะของโมเดลระบุไม่พอ (Under Identified) ขนาดตัวอย่างต่ำสุดภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวคือ 100 ตัวอย่าง โดยการวิจัยในครั้งนี้ มีตัวแปรแฝงที่ใช้ในการศึกษา 4 ตัวแปร และไม่มีลักษณะของโมเดลระบุไม่พอ (Under Identified) ผู้วิจัยจึงกำหนด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 240 ราย ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นการเพิ่มอำนาจการทดสอบ (Power of test) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกตามตำบล แล้วจึงทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างตามที่กำหนดไว้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากรและจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ตำบลในเขตอำเภอภูผา	ประชากร (ราย)	ตัวอย่าง (ราย)
ภูผา	1,332	32
ปะโค	1,575	38
ขอนแก่น	1,496	36
เชียงเพ็ง	1,809	44
สร้างก่อ	1,271	31
เมืองเพีย	1,566	38
ตาลเลียน	854	21
รวม	9,903	240

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอภูผา จังหวัดอุดรธานี (2565)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน โดยส่วนแรกเป็นคำถามลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว และรายได้ต่อเดือน ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ส่วนที่สอง เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคคลประกอบที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมกาจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทัศนคติ ด้านความร่วมมือจากสมาชิกในครอบครัว ด้านทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ และด้านการรับรู้ประโยชน์ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีตัวเลือก 5 ระดับ โดยมีลักษณะการตอบตั้งแต่ระดับมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุด มีขั้นตอนในการตรวจสอบคุณภาพ ด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและความถูกต้องของสำนวนและภาษาที่ใช้ ซึ่งคำถามแต่ละข้อมีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 0.50 (ประสพชัย พสุนนท์, 2558) จากนั้นจึงทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 30 คน เป็นเกษตรกรที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในอำเภอนากลาง จังหวัดอุดรธานี เพื่อนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นตามสูตรของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่า แบบสอบถามในแต่ละด้านมีระดับความเชื่อมั่นระหว่าง 0.732 – 0.928 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 0.70 (Nunnally, 1978) ดังนั้นสรุปได้ว่าแบบสอบถามมีความตรงและความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ดี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย จำนวน 5 คน ทำหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ข้อมูลถูกเก็บรวบรวมในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ.2565 โดยกระบวนการเก็บข้อมูล ในเบื้องต้นทีมงานผู้วิจัยจะขออนุญาตจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทำการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย จากนั้นจึงให้คำอธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย และกระบวนการวิจัยให้กับกลุ่มตัวอย่างได้รับทราบ โดยกลุ่มตัวอย่างจะใช้เวลาในการตอบคำถามประมาณ 10 นาที หลังจากนั้นทีมงานผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยกำหนดดัชนีประเมินความสอดคล้องโมเดลแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสถิติทดสอบความกลมกลืนโมเดล

ค่าดัชนี	เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา	ที่มา
ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative chi-square: χ^2 / df)	มีค่าต่ำกว่า 2.00	Bollen (1989) Diamantopoulos & Siguaw (2000) Schumacker & Lomax (2010)
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI)	มีค่ามากกว่า 0.90	Diamantopoulos & Siguaw (2000) Kelloway (2015)
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI)	มีค่ามากกว่า 0.90	Diamantopoulos & Siguaw (2000) Kelloway (2015)
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI)	มีค่ามากกว่า 0.95	Steiger (2007) Kelloway (2015) Schumacker & Lomax (2010)
ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือ ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized root mean square residual: SRMR)	มีค่าต่ำกว่า 0.05	Diamantopoulos & Siguaw (2000) Steiger (2007) Schumacker & Lomax (2010)
ค่ารากกำลังสองของความคลาดเคลื่อน โดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA)	มีค่าต่ำกว่า 0.05	Diamantopoulos & Siguaw (2000) Steiger (2007) Schumacker & Lomax (2010)

ในกรณีที่โมเดลไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ต้องมีการปรับแก้โมเดลเพื่อให้มีการประมาณค่าพารามิเตอร์ขึ้นใหม่ จนกว่าโมเดลที่วิเคราะห์ใหม่จะสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แล้วจึงแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากการคำนวณมาใช้ในการอธิบาย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (จำนวน 183 ราย ร้อยละ 76.25) มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี (จำนวน 106 ราย ร้อยละ 44.17) มีสถานภาพสมรส (จำนวน 209 ราย ร้อยละ 87.08) จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา (จำนวน 165 ราย ร้อยละ 68.75) มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 3 - 5 คน (จำนวน 161 ราย ร้อยละ 67.08) และมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,000 - 10,000 บาท (จำนวน 171 ราย ร้อยละ 71.25)

ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับโมเดลโดยการผ่อนคลายข้อตกลงเบื้องต้น โดยให้ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งหลังจากปรับโมเดลแล้วเมื่อพิจารณาดัชนีความกลมกลืน ได้แก่ ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (χ^2 / df) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) ค่ารากกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี แสดงดังตาราง 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติทดสอบความกลมกลืนของโมเดล

ค่าดัชนี	เกณฑ์พิจารณา	ผลการทดสอบความกลมกลืน			
		ก่อนปรับโมเดล	แปลผล	หลังปรับโมเดล	แปลผล
χ^2 / df	มีค่าต่ำกว่า 2.00	3.306	ไม่ผ่านเกณฑ์	1.542	ผ่านเกณฑ์
GFI	มีค่ามากกว่า 0.90	0.88	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.95	ผ่านเกณฑ์
AGFI	มีค่ามากกว่า 0.90	0.82	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.91	ผ่านเกณฑ์
CFI	มีค่ามากกว่า 0.95	0.98	ผ่านเกณฑ์	1.00	ผ่านเกณฑ์
SRMR	มีค่าต่ำกว่า 0.05	0.040	ผ่านเกณฑ์	0.026	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	มีค่าต่ำกว่า 0.05	0.098	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.048	ผ่านเกณฑ์

ผลจากการประเมินโมเดลการวัด พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardized Factor Loadings: SFL) ของทุกตัวบ่งชี้มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (Hair et al., 2014) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยแต่ละองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ (An Average Variance Extracted: AVE) อยู่ระหว่าง 0.578 - 0.614 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 0.50 (Fornell & Larcker, 1981) นอกจากนี้ ในแต่ละองค์ประกอบมีความเที่ยงของตัวแปรแฝง (Construct Reliability: CR) อยู่ระหว่าง 0.824 - 0.846 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 0.70 (Hair et al., 2014) แสดงว่าองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ในโมเดลการวัดมีความน่าเชื่อถือสูง

เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ทศนคติ (ATTITUDE) ทั้ง 4 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.72 - 0.79 มีค่าความเที่ยง (R^2) อยู่ระหว่าง 0.52 - 0.62 โดยตัวบ่งชี้การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (X1) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด

ความร่วมมือของสมาชิกในครอบครัว (PAR) ทั้ง 4 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.72 – 0.81 มีค่าความเที่ยง (R^2) อยู่ระหว่าง 0.53 – 0.65 โดยตัวบ่งชี้การให้ความสำคัญของการจัดทำบัญชีครัวเรือน (X6) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด

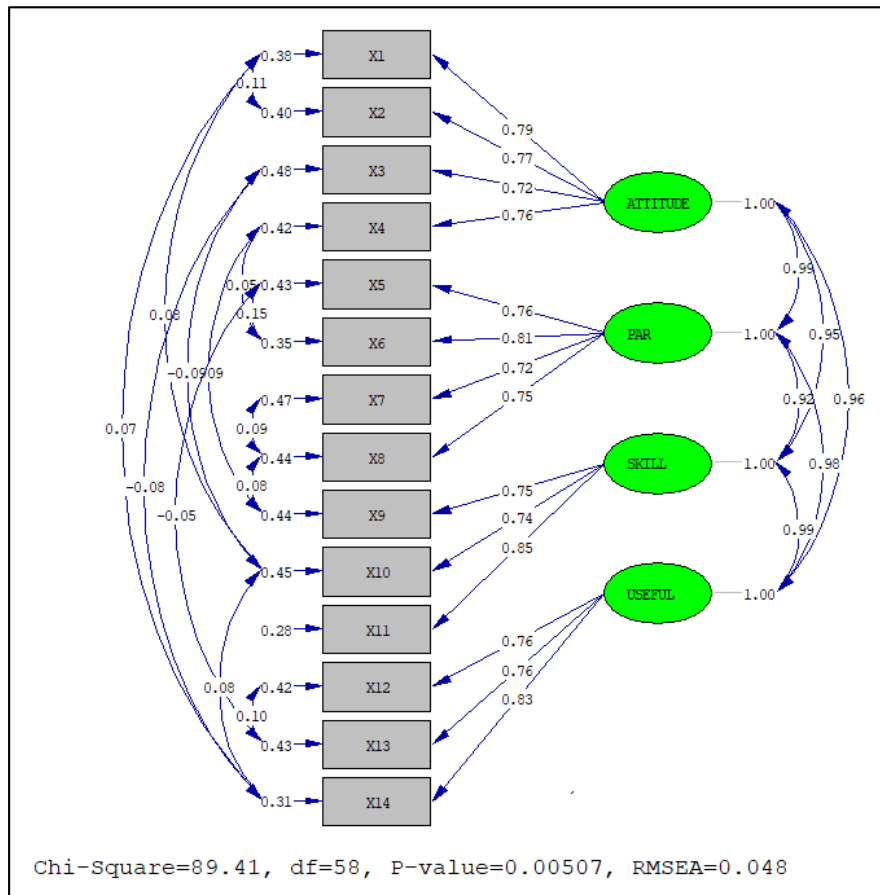
ทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ (SKILL) ทั้ง 3 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.74 – 0.85 มีค่าความเที่ยง (R^2) อยู่ระหว่าง 0.55 – 0.72 โดยตัวบ่งชี้ทักษะความชำนาญในการจัดทำบัญชีครัวเรือน (X11) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด

การรับรู้ประโยชน์ (USEFUL) ทั้ง 3 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.76 – 0.83 มีค่าความเที่ยง (R^2) อยู่ระหว่าง 0.57 – 0.69 โดยตัวบ่งชี้การเพิ่มรายได้สุทธิและเงินออมของครอบครัว (X14) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 4 และภาพที่ 2

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดองค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้	SFL	t	S.E.	R^2
ทัศนคติ (ATTITUDE) CR = 0.846 AVE = 0.579				
X1: การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	0.79	14.08**	0.050	0.62
X2: การใช้จ่ายอย่างรอบคอบ ไม่ฟุ่มเฟือย	0.77	13.80**	0.043	0.60
X3: ความจำเป็นในการจัดทำบัญชีครัวเรือน	0.72	12.54**	0.050	0.52
X4: การวางแผนการเงินที่เหมาะสม	0.76	13.56**	0.046	0.58
ความร่วมมือของสมาชิกในครอบครัว (PAR) CR = 0.845 AVE = 0.578				
X5: การให้ความร่วมมือในการจัดทำบัญชีครัวเรือน	0.76	13.29**	0.057	0.57
X6: การให้ความสำคัญของการจัดทำบัญชีครัวเรือน	0.81	14.52**	0.049	0.65
X7: การแบ่งเวลาในการจดบันทึกข้อมูล	0.72	12.52**	0.046	0.53
X8: การปฏิบัติตามหลักการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ	0.75	13.05**	0.049	0.56
ทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ (SKILL) CR = 0.824 AVE = 0.610				
X9: ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน	0.75	13.25**	0.044	0.56
X10: ความเข้าใจในหลักการจัดทำบัญชีครัวเรือน	0.74	12.86**	0.045	0.55
X11: ทักษะความชำนาญในการจัดทำบัญชีครัวเรือน	0.85	15.75**	0.043	0.72
การรับรู้ประโยชน์ (USEFUL) CR = 0.826 AVE = 0.614				
X12: การวางแผนทางการเงินของครอบครัว	0.76	13.56**	0.047	0.58
X13: การรับรู้รายได้และรายจ่ายของครอบครัว	0.76	13.39**	0.047	0.57
X14: การเพิ่มรายได้สุทธิและเงินออมของครอบครัว	0.83	15.39**	0.049	0.69

** $p < 0.01$; SFL = น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน; R^2 เป็นค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้กับตัวแปรที่ต้องการวัด เรียกว่าค่าความเที่ยง (Reliability) ตามหลักการวัดของ Joreskog and Sorbom (1989)

ภาพที่ 2 โมเดลการวัดองค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร
อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความชัดเจน ดังต่อไปนี้

1. ตัวบ่งชี้ในโมเดลการวัดองค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ทั้ง 14 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factors Loading) มากกว่า 0.50 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบสามารถวัดองค์ประกอบหลักได้ เนื่องจากตัวแปรมีความคลาดเคลื่อนน้อย โดยพิจารณาจากผลการประเมินความเที่ยงของแบบจำลองการวัดอยู่ในเกณฑ์ดี (Hair et al., 2014)

2. องค์ประกอบทัศนคติ พบว่า ตัวบ่งชี้การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด แสดงว่า เกษตรกรมีความเชื่อว่าการจัดทำบัญชีครัวเรือนสามารถเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของครอบครัวไปในทางที่ดีขึ้นได้ สอดคล้องกับ สรียา วิจิตรเสถียร (2557) ที่พบว่า กลุ่ม

เกษตรกรผู้เคยมีประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีความเห็นว่าการจัดทำบัญชีครัวเรือนนั้นสามารถช่วยให้ครอบครัวพึ่งพาตนเองได้มากขึ้นกว่าเดิม

3. องค์ประกอบความร่วมมือของสมาชิกในครอบครัว พบว่า ตัวบ่งชี้การให้ความสำคัญของการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด แสดงว่า ความตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำบัญชีครัวเรือน เป็นแรงจูงใจสำคัญที่กระตุ้นให้สมาชิกในครอบครัวร่วมกันจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่องให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และนำไปสู่การวางแผนทางการเงินได้อย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น สอดคล้องกับ ผกามาศ มูลวันดี (2559) พบว่า ความร่วมมือจากสมาชิกในครอบครัว เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรบ้านหนองตาไ้ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. องค์ประกอบทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ พบว่า ตัวบ่งชี้ทักษะความชำนาญในการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด แสดงว่า การจัดทำบัญชีครัวเรือนให้มีประสิทธิภาพ จำต้องอาศัยทักษะความชำนาญทางด้านบัญชี เพื่อลดข้อผิดพลาดในการจัดทำบัญชีครัวเรือนให้น้อยลง รวมทั้งสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อสะดวกและเหมาะสมกับตนเองได้ สอดคล้องกับ ฐนตม ราศรีตนะ, เข้มพร สุ่มมาตย์, ธนัย ศรีอิสาน และ จุฑารัตน์ คุมทุม (2559) ที่พบว่า ทักษะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในตำบลบ้านทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. องค์ประกอบการรับรู้ประโยชน์ พบว่า ตัวบ่งชี้การเพิ่มรายได้สุทธิและเงินออมของครอบครัว มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด แสดงว่า เกษตรกรรับรู้ได้ว่าการจัดทำบัญชีครัวเรือน สามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนในการลดรายจ่าย ควบคุมต้นทุนการผลิต วางแผนการเพิ่มผลผลิต เพื่อให้มีรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ออกแล้ว มีเหลือพอที่จะเก็บออมไว้ใช้ยามฉุกเฉินหรือยามเกษียณ สอดคล้องกับ ปาริชาติ มณีนัย และคณะ (2561) ที่พบว่า เกษตรกรในพื้นที่โครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในจังหวัดตรัง ตระหนักถึงประโยชน์ของการจัดทำบัญชี มีการใช้ข้อมูลบัญชีในการวางแผนและจัดการการเงินของครอบครัว และการพัฒนาการประกอบอาชีพตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ สำนักงานเกษตรอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี และหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในอบรมให้ความรู้กับเกษตรกรในพื้นที่เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนได้ ดังนี้

1.1 ด้านทัศนคติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักถึงความสำคัญ of บัญชีครัวเรือน เพื่อให้เกษตรกรได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการทำบัญชีและการออม เพื่อนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นการสร้างทัศนคติเชิงบวกและปลูกฝังให้เกษตรกรได้เห็นถึงคุณค่าเงิน รู้จักใช้จ่ายอย่างรอบคอบ ไม่ฟุ่มเฟือย รวมทั้งการวางแผนทางการเงินตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 ด้านความร่วมมือของสมาชิกในครอบครัว เกษตรกรผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว ต้องชี้แจงทำความเข้าใจกับสมาชิกในครอบครัวถึงความร่วมมือในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ทั้งในเรื่องของการให้ความสำคัญ การให้ความร่วมมือ การปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และการแบ่งเวลาในการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้การจัดทำบัญชีครัวเรือนประสบผลสำเร็จ และสามารถใช้ในการวางแผนทางการเงินของครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือนให้กับเกษตรกรในพื้นที่ โดยเน้นภาคปฏิบัติ เพื่อฝึกให้เกิดทักษะและสร้างประสบการณ์ของการจัดทำบัญชีให้กับเกษตรกร สามารถนำไปใช้ได้จริง

1.4 ด้านการรับรู้ประโยชน์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดทำสื่อเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มเกษตรกรหรือผู้ที่สนใจ เพื่อเป็นการสร้างการรับรู้ประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดทำบัญชีครัวเรือน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ มีประเด็นสำหรับการวิจัยเพิ่มเติมในอนาคตในหัวข้อต่อไปนี้

2.1 ศึกษาความสัมพันธ์ของการจัดทำบัญชีครัวเรือนกับคุณภาพชีวิตของ เกษตรกร เพื่อเป็นการยืนยันว่าการจัดทำบัญชีครัวเรือน สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรได้จริงหรือไม่ อย่างไร

2.2 ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำบัญชีครัวเรือนที่อาจส่งผลกระทบให้การจัดทำบัญชีครัวเรือนไม่ประสบผลสำเร็จ และอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกร

เอกสารอ้างอิง

- กฤตติกา แสนโกชน. (2565). รายงานการวิจัยกลยุทธ์ในการเสริมสร้างความเข้าใจและความตระหนักในการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในตำบลนากลาง อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู และตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ฐนดม ราศรีรัตนะ, เข้มพร สุ่มมาตย์, ธนัย ศรีอิสาน และ จุฑารัตน์ คมทุม. (2559). ความสัมพันธ์ของการจัดทำบัญชีครัวเรือนกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในเขตอำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น. **วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย**, 11(36), 61-69.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2558). ความเที่ยงตรงของแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. **วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**, 18(มกราคม – ธันวาคม), 375-396
- ปาริชาติ มณีมัย, ชลันธร ศรีธรรมโชติ, ภัทรพล วรรณราช และ ระวีวรรณ สุขพิลาภ. (2561). การจัดทำบัญชีตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีเกษตรกรในพื้นที่โครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง. **วารสารพัฒนาสังคม**, 20(2), 17-33.

- ผกามาศ มุลวันดี. (2559). ปัจจัยที่มีผลกระทบของพฤติกรรมในการจัดทำบัญชีครัวเรือนที่มีต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัวของเกษตรกรบ้านหนองตาไก่ อำเภอลุมพุก อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 11(2), 26-40.
- ภัทรา เรืองสินัญญา. (2555). “บัญชีครัวเรือน” เรื่องใกล้ตัวที่ถูกลืม. *วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 7(1), 20-28.
- สรียา วิจิตรเสถียร. (2557). การพัฒนาแบบฟอร์มและกระบวนการจัดทำบัญชีครัวเรือน ตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง. *วารสารเทคโนโลยีสุรนารี*, 8(1), 95-118.
- สำนักงานเกษตรอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี. (2565). *ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร*. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2565, จาก <http://kutchap.udonthani.doe.go.th/index1.htm>.
- แสดงเดือน อยู่เกิด และ ชลิต ผลอินทร์หอม. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มศิลปหัตถกรรมในเขตจังหวัดภาคกลาง. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติในความร่วมมือ 5 สถาบัน ประจำปี 2563 “BUSINESS ACROSS CRISIS”*, หน้า 359 – 368. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารยา อังไพบูลย์กิจ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรจังหวัดสุรินทร์. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ครั้งที่ 1 “วิจัยเพื่อสร้างสรรค์ชุมชนและสังคม”*, หน้า 976 – 986. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- Alias, N., Bakar, N. A., Sadique, R. M., & Haron, N. H. (2016). Household Accounting: Road to Economic Resilience. *The Social Sciences*, 11(20), 4912-4917.
- Bollen, K. A. (1989). *Structural Equations with Latent Variables*. New York: Wiley.
- Diamantopoulos, A., & Siguaw, J. A. (2000). *Introduction to LISREL: A guide for the uninitiated*. London: SAGE.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating Structural Equation Models with Unobservable Variables and Measurement Error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis*. (7th ed.). Harlow, United Kingdom: Pearson Education.
- Joreskog, K. D., and Sorbom, D. (1989). *Lisrel 7: User's Reference Guide*. Chicago: Scientific Software International.
- Kelloway, E. K. (2015). *Using Mplus for Structural Equation Modeling; A Researcher's Guide*. CA: Sage Publications.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory*. (2nd ed.). New York: McGraw-Hall.
- Schumacker, R. E. & Lomax, R. G. (2010). *A beginner's guide to structural equation modeling*. (3rd ed.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Steiger, J. H., (2007). Understanding the limitation of global fit assessment in structural equation modeling. **Personality and Individual Differences**, 42(5), 893-898.